

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO NR. I-533 6 IR 7
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS
VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO NR. I-533 6 IR 7 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO NR. XIV-1730 3 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

Teikiamų Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 6 ir 7 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto ir Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 6 ir 7 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIV-1730 3 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – įstatymų projektai) tikslas – pakeisti nuostatas, reglamentuojančias valstybines (valstybės perduotas savivaldybėms) ir savarankiškas savivaldybių funkcijas, užtikrinant aiškų teisinį reguliavimą, racionalų funkcijų priskyrimą ir sklandų jų įgyvendinimą.

Įstatymų projektų uždaviniai:

1. Aiškiai, nedviprasmiškai reglamentuoti, kad savivaldybės teritorijoje gyvenančių vaikų iki 16 metų mokymosi pagal privalomojo švietimo programas užtikrinimas yra valstybinė (valstybės perduota savivaldybėms) funkcija.

Šis pakeitimas siūlomas, atsižvelgiant į Konstitucinio Teismo 2023 m. balandžio 26 d. nutarimo Nr. KT40-N4/2023 (toliau – Konstitucinio Teismo nutarimas) 24 punktą, kuriame be kita ko nurodyta, kad iš Konstitucijos kylanti galimybė įstatymais perduoti savivaldybėms vykdyti tam tikras valstybės funkcijas reiškia, jog minėtos funkcijos gali būti įstatymais priskiriamos savivaldybėms vykdyti visos arba tik tam tikra apimtimi; antruoju atveju ypač pabrėžtinas iš Konstitucijos kylantis teisinio reguliavimo aiškumo reikalavimas: įstatymuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti toks, kad būtų aišku, kokia apimtimi tam tikrą funkciją vykdo savivaldybės, o kokia apimtimi vykdyti šią funkciją yra palikta valstybei. Konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja tam tikrus reikalavimus įstatymų leidėjui: teisinis reguliavimas *inter alia* privalo būti aiškus ir darnus, teisės normos turi būti formuluojamos tiksliai, jose negali būti dviprasmybių. Pagal Vietos savivaldos įstatymo (2022 m. birželio 30 d. redakcija) 6 straipsnio 5 punktą, 7 straipsnio 6 punktą, savivaldybės teritorijoje gyvenančių vaikų iki 16 metų mokymosi pagal privalomojo švietimo programas užtikrinimas priskirtas tiek prie valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms), tiek prie savarankiškųjų (Konstitucijos ir įstatymų nustatytų (priskirtų)) savivaldybių funkcijų, nors, pagal Vietos savivaldos įstatymo (2022 m. birželio 30 d. redakcija) 5 straipsnio 1 dalį, valstybinės ir savarankiškosios savivaldybių funkcijos skiriasi pagal sprendimų priėmimo laisvę. Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad įstatymų leidėjas, paisydamas Konstitucijos, *inter alia* iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančio teisinio aiškumo imperatyvo, Vietos savivaldos įstatymo nuostatomis turėtų aiškiai, nedviprasmiškai reglamentuoti, kokia sprendimų priėmimo laisvė savivaldybėms suteikiama joms įgyvendinant funkcijas švietimo srityje, *inter alia* užtikrinant savivaldybės teritorijoje gyvenančių vaikų iki 16 metų mokymąsi pagal privalomojo švietimo programas, t. y. aiškiai apibrėžti, kurios švietimo srities savivaldybių funkcijos yra priskiriamos prie valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms), o kurios – prie savarankiškųjų (Konstitucijos ir įstatymų nustatytų (priskirtų)) savivaldybių funkcijų.

2. Pavėlinti nuostatų, pagal kurias sudaromos prielaidos savivaldybėms steigti kadetų ugdymo mokyklas, skirtas šalies (regiono) mokiniams, įsigaliojimą.

Šis pakeitimas yra susijęs su Konstitucinio Teismo nutarimu, kurį įgyvendinant yra parengtas ir pateiktas svarstyti Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 28, 41, 42, 43, 44, 66 ir 67 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas, reglamentuojantis kadetų ugdymo programos vykdymo kriterijus. Minėtų Vietos savivaldos įstatymo nuostatų įsigaliojimą būtina suderinti su šiuo Švietimo įstatymo pakeitimų įsigaliojimu (2024 m. sausio 2 d.).

3. Priskirti prie savarankiškųjų savivaldybių funkcijų koordinuotai teikiamų paslaugų vaikams nuo gimimo iki 18 metų (turintiems didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių – iki mokslo metų, kuriais jiems suka 21 metai, pabaigos, o tiems, kurie dėl ligos mokėsi su

pertraukomis ir pateikė tokių pertraukų priežastį pagrindžiančius dokumentus, – iki mokslo metų, kuriais jiems sukanka 23 metai, pabaigos) ir vaiko atstovams pagal įstatymą koordinavimą.

Šiuo metu ši funkcija yra priskirta prie valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) funkcijų. Ją įgyvendinant valstybė savivaldybėms skiria specialią tikslinę dotaciją, iš kurios lėšų savivaldybių administracijose išlaikomos tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatorių pareigos (dotacijos lėšos skiriamos jų darbo užmokesčiui, valstybinio socialinio draudimo įmokoms, kitoms su darbo santykiais susijusioms įmokoms, išmokoms ir kompensacijoms mokėti).

Tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatorių yra savivaldybės administracijos valstybės tarnautojas. Sprendimą dėl šio tarnautojo pareiginės algos dydžio, jo didinimo (pvz., tarnautojo veiklą įvertinus labai gerai), priemokų ar kitų su darbo santykiais susijusių išmokų skyrimo, vadovaudamasis teisės aktais, priima savivaldybės administracijos direktorius, o finansavimas šiems sprendimams įgyvendinti turi būti skiriamas iš valstybės biudžeto. Tokia praktika ydinga, nes sprendimai, nuo kurių priklauso finansavimo poreikis, ir sprendimai dėl lėšų skyrimo šiam poreikiui patenkinti priimami skirtinguose lygmenyse, neužtikrinama jų dermė.

Be to, vienos savivaldybės administracijos tarnautojo pareigos išskyrimas ir jo veiklos finansavimas iš atskiros valstybės biudžeto specialios tikslinės dotacijos lėšų sukuria neproporcingai didelę administracinę naštą, susijusią su lėšų skyrimu ir jų panaudojimu: savivaldybės kasmet teikia Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai (toliau – ŠMSM) informaciją, būtiną dotacijos lėšų poreikiui apskaičiuoti; švietimo, mokslo ir sporto ministras tvirtina atitinkamų metų dotacijos lėšų paskirstymą pagal savivaldybes; ŠMSM kas ketvirtį perveda lėšas savivaldybėms; savivaldybės šias lėšas apskaito atskirai nuo kitų finansavimo šaltinių, o metams pasibaigus teikia ŠMSM biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo ataskaitas bei dalykines ataskaitas apie funkcijos vykdymą. Skirdama savivaldybėms dotaciją, ŠMSM kasmet turi ne tik įsakymu patvirtinti lėšų paskirstymą, bet ir nustatyti su dotacija susijusios veiklos vertinimo kriterijus, individualias kiekvienos savivaldybės rodiklių reikšmes, atlikti jų stebėseną (ši pareiga įtvirtinama Atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme). Pažymėtina, kad vidutinė vienai savivaldybei tenkanti dotacijos suma 2023 m. sudaro 25,3 tūkst. eurų.

Siekiant užtikrinti efektyvų ir veiksmingą minėtos funkcijos vykdymą ir administravimą, tikslinga ją priskirti prie savarankiškųjų savivaldybių funkcijų (atitinkamai perskirstant finansavimą iš valstybės biudžeto į savivaldybių biudžetus).

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

Įstatymo projektą parengė Seimo narys Edmundas Pupinis.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai:

1. Šiuo metu Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 5 punkte nustatyta, kad savivaldybės teritorijoje gyvenančių vaikų iki 16 metų mokymosi pagal privalomojo švietimo programas užtikrinimas yra savarankiškoji savivaldybės funkcija. Pagal Vietos savivaldos įstatymo 7 straipsnio 6 punktą ta pati funkcija yra priskirta ir prie valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) funkcijų. Toks teisinis reguliavimas yra dviprasmiškas (tai pažymima ir Konstitucinio Teismo nutarimo 24 punkte), todėl jį būtina tikslinti, aiškiai priskiriant minėtą funkciją vienai funkcijų grupei.

2. Vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 6 ir 7 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIV-1730 3 straipsnio 1 dalyje yra nustatyta, kad šio įstatymo 2 straipsnio nuostatos, pagal kurias sudaromos prielaidos savivaldybėms steigti kadetų ugdymo mokyklas, skirtas šalies (regiono) mokiniams, įsigalioja 2023 m. liepos 1 d. Atsižvelgiant į tai, kad Švietimo įstatyme keičiami reikalavimai, susiję su kadetų ugdymo programos vykdymu, ir planuojama, kad šie pakeitimai įsigalios 2024 m. sausio 2 d., būtina atitinkamai patikslinti ir Vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 6 ir 7 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIV-1730 2 straipsnio įsigaliojimo datą.

3. Pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 14 straipsnio 8 dalį švietimo pagalba, socialinės ir sveikatos priežiūros paslaugos vaikams nuo gimimo iki 18 metų (turintiems didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių – iki mokslo metų, kuriais jiems sueina 21 metai, pabaigos, o tiems, kurie dėl ligos mokėsi su pertraukomis ir pateikė tokių pertraukų priežastį

pagrindžiančius dokumentus, – iki mokslo metų, kuriais jiems sueina 23 metai, pabaigos), ugdomiems (mokomiems) pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, bendrojo ugdymo, pirminio profesinio mokymo programas, ir jų tėvams (globėjams, rūpintojams) koordinuotai teikiamos švietimo, mokslo ir sporto ministro, socialinės apsaugos ir darbo ministro ir sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka. Pagal Švietimo įstatymo 23 straipsnio 3 dalį šių paslaugų koordinavimą užtikrina savivaldybės administracijos valstybės tarnautojas – tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinadorius, kurio kvalifikacinius reikalavimus nustato švietimo, mokslo ir sporto ministras kartu su socialinės apsaugos ir darbo ministru ir sveikatos apsaugos ministru. Šioje dalyje taip pat apibrėžtos tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatoriaus funkcijos.

Pagal Vietos savivaldos įstatymo 7 straipsnio 35 punktą koordinuotai teikiamų paslaugų vaikams nuo gimimo iki 18 metų (turintiems didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių – iki mokslo metų, kuriais jiems sukanka 21 metai, pabaigos, o tiems, kurie dėl ligos mokėsi su pertraukomis ir pateikė tokių pertraukų priežastį pagrindžiančius dokumentus, – iki mokslo metų, kuriais jiems sukanka 23 metai, pabaigos) ir vaiko atstovams pagal įstatymą koordinavimo funkcija yra priskirta prie valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) funkcijų ir finansavimas šiai funkcijai įgyvendinti skiriamas iš valstybės biudžeto (kaip speciali tikslinė dotacija), nors tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatorių darbo apmokėjimo ir kitas sąlygas, nuo kurių priklauso lėšų poreikis, nustato jo darbdavys – savivaldybės administracijos direktorius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymu ir kitais teisės aktais.

Esamas reglamentavimas tobulintinas, nes racionaliau atsakomybę už tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatoriaus veiklą bei šios pareigybės išlaikymą priskirti savivaldybės administracijai (darbdaviui), o ne išskaidyti per skirtingus valdymo lygmenis.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

1. Siekiant aiškiai, nedviprasmiškai reglamentuoti, kad savivaldybės teritorijoje gyvenančių vaikų iki 16 metų mokymosi pagal privalomojo švietimo programas užtikrinimas yra valstybinė (valstybės perduota savivaldybėms) funkcija, siūloma pripažinti netekusiu galios Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 5 punktą, pagal kurį ši funkcija priskiriama prie savarankiškųjų savivaldybės funkcijų. Pritarus šiam pakeitimui, pagal Vietos savivaldos įstatymo 7 straipsnio 6 punktą ši funkcija vienareikšmiai būtų priskirta prie valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) funkcijų, finansuojamų iš valstybės biudžeto specialios tikslinės dotacijos (toks reglamentavimas atitiktų ir dabartinę praktiką).

2. Atsižvelgiant į tai, kad Švietimo įstatyme keičiami reikalavimai, susiję su kadetų ugdymo programos vykdymu, ir planuojama, kad šie pakeitimai įsigalios 2024 m. sausio 2 d., siūloma patikslinti Vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 6 ir 7 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIV-1730 3 straipsnį ir jo 2 dalyje nustatyti, kad nuostatos, pagal kurias sudaromos prielaidos savivaldybėms steigti kadetų ugdymo mokyklas, skirtas šalies (regiono) mokiniams, įsigalioja ne 2023 m. liepos 1 d., o 2024 m. sausio 2 d. Minėto įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje siūlomi tik redakciniai pakeitimai.

3. Siekiant priskirti prie savarankiškųjų savivaldybių funkcijų koordinuotai teikiamų paslaugų vaikams nuo gimimo iki 18 metų (turintiems didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių – iki mokslo metų, kuriais jiems sukanka 21 metai, pabaigos, o tiems, kurie dėl ligos mokėsi su pertraukomis ir pateikė tokių pertraukų priežastį pagrindžiančius dokumentus, – iki mokslo metų, kuriais jiems sukanka 23 metai, pabaigos) ir vaiko atstovams pagal įstatymą koordinavimą, siūloma šią funkciją nurodyti Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnyje (papildyti jį nauju 7 punktu, atitinkamai keičiant kitų šio straipsnio punktų numeraciją) ir pripažinti netekusiu galios 7 straipsnio 35 punktą.

Pritarus šiam pakeitimui, būtų užtikrintas efektyvesnis funkcijos administravimas, sustiprintas savivaldybių savarankiškumas ir atsakomybė ją įgyvendinant.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Įstatymų projektai kriminogeninei situacijai ir korupcijai neigiamos įtakos neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Įstatymų projektai verslo sąlygoms ir jo plėtrai neigiamos įtakos neturės.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams:

Neprieštarauja.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokie šios srities teisės aktai tebegalioja (pateikiamas šių aktų sąrašas) ir kokius galiojančius teisės aktus būtina pakeisti ar panaikinti, priėmus teikiamą projektą.

Teikiami įstatymų projektai yra susiję su Seimui pateiktu svarstyti Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 28, 41, 42, 43, 44, 66 ir 67 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu. Kitų įstatymų keisti, panaikinti ar priimti nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas, o projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus.

Įstatymų projektai atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos teisės aktus.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įstatymų lydimųjų aktų, – kas ir kada juos turėtų parengti, šių aktų metmenys.

Pritarus įstatymų projektams, Vyriausybės nutarimų keisti nereikės.

13. Kiek biudžeto lėšų pareikalaus ar leis sutaupyti įstatymo įgyvendinimas (pateikiami įvertinimai artimiausiems metams ir tolesnei atečiai).

Įstatymų projektų nuostatomis įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės, tačiau ŠMSM asignavimuose numatytos specialios tikslinės dotacijos lėšos, skirtos koordinuoti teikiamų paslaugų vaikams nuo gimimo iki 18 metų (turintiems didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių – iki mokslo metų, kuriais jiems sukanka 21 metai, pabaigos, o tiems, kurie dėl ligos mokėsi su pertraukomis ir pateikė tokių pertraukų priežastį pagrindžiančius dokumentus, – iki mokslo metų, kuriais jiems sukanka 23 metai, pabaigos) ir vaiko atstovams pagal įstatymą koordinavimui, rengiant Lietuvos Respublikos 2024 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymą, turės būti priskirtos savivaldybėms. 2023 m. savivaldybėms skirta speciali tikslinė dotacija sudaro 1 519 tūkst. eurų.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Nėra.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

Reikšminiai įstatymų projektų žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinės paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis yra „koordinuotai teikiamos paslaugos“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra.

Teikia
Seimo nariai:
Edmundas Pupinis